

Opinie

Een kleine stap voor een rechter, een reuzensprong voor de rechtspraak

Afdeling bestuursrechtspraak maakt werk van begrijpelijker uitspraken

Drs. G. van der Bruggen*

De uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak waren in het verleden vrijwel niet toegankelijk voor burgers. Gelukkig heeft de Afdeling nu stappen gezet om de uitspraken leesbaarder te maken. Geerke van der Bruggen beschrijft de belangrijkste veranderingen en doet suggesties om de uitspraken nog beter te laten aansluiten bij een doelgroep van niet-juristen.

De teksten van de Afdeling bestuursrecht-spraak van de Raad van State waren voor niet-juristen tot voor kort zware kost. Erg zware kost. Maar ook ingewijden hadden er dikwijls moeite mee. Dat burgers de uitspraken niet zonder hulp kunnen begrijpen is één ding, maar als uitspraken zelfs voor juristen niet duidelijk zijn, heeft dat grote gevolgen. Zowel voor de zaak zelf als voor het imago van de recht-spraak. Denk bijvoorbeeld aan de spitsstrook bij Hoevelaken die dicht bleef terwijl hij open had gemogen.¹ Vier jaar lang stonden honderd-duizenden mensen onnodig in de file, omdat het ministerie de uitspraak niet goed had geïnterpreteerd.² Het ministerie, bijgestaan door de landsadvocaat nota bene.

In de kranten sprak de minister van “een juri-disch moeras”³ en werd over de misser gespro-

ken als “exemplarisch voor de juridische brij”⁴ maar de Raad van State bleef er stoïcijns onder. Het rechtscollege reageerde door erop te wijzen dat “rechters uitspraken doen, en dat het niet aan hen is die dan vervolgens te duiden”. En dat “de uitspraak openbaar was en dus door ieder-een gelezen had kunnen worden”.⁵ Dat gold natuurlijk ook voor de veel recentere uitspraak in de zaak van pomphouder Ewout Klok.⁶ Tijden een radio-uitzending was live te horen hoe Klok vergeefs probeerde de uitspraak te ontcijferen. Als er iets duidelijk werd door die uitzen-ding, is het wel dat juist niet iedereen de uit-spraken kon lezen, ook al stonden deze online.⁷

Complexe taal vertroebelt waar het om gaat

In dit artikel pleit ik voor eenduidige taal in alle uitspraken van rechters. En dan het liefst zo begrijpelijk mogelijke taal. Dat uitspraken van de rechter onbegrijpelijk zijn voor leken is in de eerste plaats schadelijk voor de mensen om wie het gaat in een zaak. Ewout Klok moest bijvoor-

* Geerke van der Bruggen, tekstschrijver en schrijftrai-ner. Met dank aan André Verburg en Bart Jan van Ette-koven.

1 ABRvS 12 mei 2004, ECLI:NL:RVS:2004:AO9224.

2 Vergelijk ook: S. Goddijn e.a., *De taal van mr. Jip van Harten en dr. Janneke Bavelinck*, Den Haag: Sdu Uitge-vers 2011, p. 10-15.

3 Het Parool, 10 april 2008.

4 *De Volkskrant*, 5 april 2008.

5 *De Volkskrant*, 5 april 2008.

6 ABRvS 22 oktober 2014, ECLI:NL:RVS:2014:3770.

7 G. van der Bruggen, ‘Te vroeg gejuicht, de kurk blijft op de fles’, *NJBlog*, 27 oktober 2014.

beeld zijn advocaat kostbare extra tijd laten maken om erachter te komen wat de uitspraak voor hem betekende. Zonde. Het scheelt niet alleen veel geld als de rechter zelf uitleg geeft, maar de kans op misverstanden is meteen ook een stuk kleiner. Waarom zou je de tussenkomst van een advocaat noodzakelijk maken – met alle kosten en risico's van dien – als je de juridische boodschap ook zelf kunt vertalen?

Nóg schadelijker is misschien wel dat sommige uitspraken door de abstracte en ingewikkelde taal ver af lijken te staan van de werkelijkheid en dus ook van het uiteindelijke doel. Uiteindelijk is een uitspraak van een rechter bedoeld om een geschil te beslechten. Wat ziet de niet-ingewijde lezer daarvan terug in de uitspraak over de spitsstrook? Is de Afdeling in die uitspraak wel bezig met het belang van een goede doorstroming op de Nederlandse wegen en de ergeris van al die mensen die dag in dag uit in de file staan? Dat blijkt in elk geval niet erg uit de volgende zin:

“De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State [...] treft de voorlopige voorziening dat de rechtsgevolgen van het onder II vermelde besluit in stand blijven tot opnieuw is beslist omtrent de vaststelling van het wegaanpassingsbesluit, onder de voorwaarde dat gedurende de periode waarin de spitsstrook is geopend, de maximum snelheid voor motorvoertuigen op het gehele wegvak wordt verlaagd van 120 km/uur tot 80 km/uur;”

Om deze zin goed te kunnen begrijpen, moet je terug naar de bepaling direct daarvóór in de beslissing:

“vernietigt het besluit van de Minister van Verkeer en Waterstaat van 13 oktober 2003 betreffende aanpassing van de zuidelijke hoofdrijbaan van rijksweg A1 op het traject Hoevelaken-Barneveld van kilometer 46,0 tot kilometer 54,0;”

En om die zin goed te kunnen begrijpen, moet je eigenlijk weer terug naar het besluit van de minister, maar dat besluit wordt in deze uitspraak niet duidelijk geïntroduceerd. Kortom: een hele puzzel. Het juridische spel lijkt in een uitspraak als deze centraal te staan, niet zozeer het hogere belang dat de rechtspraak dient. De complexiteit van de tekst vertroebelt dus datgene waar het echt om gaat. Na de berichten over de verwarrende uitspraak rondom de spitsstrook bleef bij veel mensen het beeld hangen van een rechtspraak die het land niet vooruithelpt, maar steeds verder het juridische moeras in trekt. Een rechtspraak die zich vooral bezighoudt met naar binnen gekeerde juridische verantwoording en er geen oog voor heeft dat iedereen ondertussen achteraan moet aansluiten in de file.

Op weg naar begrijpelijker uitspraken

Gelukkig heeft de Afdeling bestuursrechtspraak zich de kritiek aangetrokken en zijn er stappen genomen om de uitspraken van de Afdeling toegankelijker te maken voor burgers. Want de bestuursrechter heeft wel degelijk aandacht voor de problemen waarmee mensen te maken hebben en voor de impact die uitspraken hebben op de levens van betrokkenen. De Afdeling vindt het belangrijk dat burgers dat ook zo ervaren. Om die reden is de werkwijze tijdens de zitting zelf inmiddels al sterk veranderd. Bart Jan van Ettehoven, rechter bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, vertelt dat in de zittingen nieuwe stijl de focus is verschoven van het zuiver juridische naar een verantwoorde uitspraak met oog voor het partijengeschil. Dit betekent dat er tijdens de zittingen meer aandacht is voor de belangen van partijen, ook als die belangen niet direct in de juridische puzzel passen.⁸

⁸ Vergelijk André Verburg, ‘De nieuwe zaaksbehandeling van de bestuursrechter’, *Tijdschrift conflictantering* 2013, nr. 3, p. 19-23.

Tijdens de zitting tonen rechters zich betrokken en vragen ze door. Burgers voelen zich daardoor gehoord en begrepen. De uitspraak die daarop volgt, zou dit beeld moeten bevestigen. Maar veel mensen herkenden het gesprek met die aardige, betrokken en goed ingevoerde rechter helemaal niet in de uitspraak terug, zo vertelt Van Ettekoven.⁹ Mensen twijfelden zelfs vaak of de uitspraak wel over hun zaak ging. Reden dus om de uitspraken meer in lijn te brengen met de beleving tijdens de zitting zelf en werk te maken van leesbaarheid en herkenbaarheid. Sinds februari 2016 werkt de Afdeling daarom aan een nieuwe opzet van de uitspraken.

Wat is er veranderd in de uitspraken?¹⁰

Zo op het oog heeft de Afdeling bestuursrechtpraak relatief kleine tekstuele wijzigingen doorgevoerd. Toch zijn deze wijzigingen stiekem enorm. Ze doorbreken namelijk juridische tradities die tot voor kort nog in beton gegoten leken te zijn. Hieronder beschrijf ik de belangrijkste veranderingen.

Duidelijke beschrijving van de casus

De eerste verandering is dat de uitspraken nieuwe stijl nu beginnen met een pas op de plaats: waar gaat deze zaak over, wat willen de partijen en wat staat er op het spel? In de oude uitspraken vind je deze informatie niet terug. Dat maakte dat je een uitspraak van A tot Z gelezen kon hebben zonder te weten wat er in de werkelijkheid nu precies aan de hand was.

In de nieuwe uitspraken zien betrokkenen direct dat de uitspraak over henzelf gaat en zijn zelfs hun belangen kort weergegeven. Dat geeft vertrouwen en maakt dat ook de niet-juridische partij op een gelijkwaardige manier wordt betrokken in het proces.

Wetteksten naar de bijlage

Daarnaast valt op dat de wetteksten uit de lopende tekst zijn gehaald en verplaatst zijn naar de bijlage. Oude uitspraken begonnen vaak met vele pagina's wetteksten. Dit vormde een struikelblok voor niet-juristen, die zich na enkele pagina's aandachtig lezen vertwijfeld afvroegen wat dit alles nu met de eigen zaak te maken had. De nieuwe uitspraken volstaan met een verwijzing naar de bijlage, waarin de wetteksten als service voor de lezer zijn opgenomen. Die hoeft zich tijdens het lezen van de uitspraak niet meer door een woud van wetteksten te worstelen, maar kan deze er wel makkelijk bij pakken.

Meer overzicht

In de derde plaats is er zogeheten 'structuurtekst' toegevoegd aan de uitspraken: tekst die de structuur van de tekst zichtbaar maakt en alleen dient om het lezen zelf te vergemakkelijken. Zo zijn er tussenkoppen toegevoegd die de lezer houvast moeten geven tijdens het lezen. Verder vertellen inleidende zinnen de lezer wat hij kan verwachten. Ook hieruit blijkt dat de Afdeling een grotere lezersgroep wil bedienen dan alleen de jurist. Juristen zijn namelijk gewend aan het lezen van uitspraken en weten dus al welke informatie ze waar kunnen verwachten; zij hebben deze structuurtekst misschien niet zo nodig. Maar niet-juristen hebben deze kennis niet en kunnen structuurtekst juist goed gebruiken om inzicht te krijgen in de opbouw van uitspraken. Zelfs als ze inhoudelijk niets begrijpen van de tekst, snappen lezers daardoor in elk geval wel met wat voor soort informatie ze te maken hebben. Ze weten dan bijvoorbeeld dat ze de standpunten van de ver-

⁹ Vergelijk I.M. Boekema, *De stap naar hoger beroep. Een onderzoek naar appelgedrag van burgers in bestuursrechtelijke zaken*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2015, m.n. p. 146 en 154.

¹⁰ Zie voor enkele eerste uitingen daarvan: ABRvS 23 maart 2016, ECLI:NL:RVS:2016:795, 13 april 2016, ECLI:NL:RVS:2016:890, 13 april 2016, ECLI:NL:RVS:2016:891, 13 april 2016, ECLI:NL:RVS:2016:1000, en 11 mei 2016, ECLI:NL:RVS:2016:1277.

schillende partijen lezen of de beoordeling van het hoger beroep.

Minder jargon

Tot slot valt op dat de uitspraken nieuwe stijl minder jargon bevatten. Zo kom ik het woord 'onderhavig' niet meer tegen, toch echt een 'usual suspect' in rechterlijke uitspraken. Blijkbaar heeft de Afdeling bepaalde juridische termen in de ban gedaan, wat de teksten een stuk toegankelijker maakt voor niet-juristen. Dat is een enorme stap, die sommige juristen ongetwijfeld pijn doet. Bepaalde terminologische veranderingen zijn voor buitenstaanders nauwelijks waarneembaar, maar gelden binnen de rechtspraak als ronduit revolutionair. Denk bijvoorbeeld aan de uitdrukking 'uitspraak van heden', die in de nieuwe uitspraken is vervangen door 'uitspraak van vandaag'.¹¹

Wat kan nog beter?

Al deze ogenschijnlijk minieme aanpassingen geven blijk van de sterk veranderde visie. Het is duidelijk dat de Afdeling niet langer alleen de verantwoordelijkheid voelt om het recht goed toe te passen, maar ook om de uitkomst daarvan zo duidelijk mogelijk over te brengen aan alle betrokkenen, jurist of niet. Het betekent veel voor de tekst van een uitspraak als je vindt dat niet-juristen de juridische redenering ook moeten kunnen volgen; je moet dan extra informatie opnemen. Dat doet de Afdeling al meer dan voorheen, maar de uitspraken kunnen nóg beter afgestemd worden op de doelgroep van niet-juristen. Door meer uit te leggen, koppen zo te formuleren dat ook een niet-jurist ze kan duiden en door het taalgebruik verder te vereenvoudigen.

Leg nog meer uit

Vroeger gold het uitgangspunt dat de teksten zo kort mogelijk moesten zijn; de uitspraak mocht

alleen informatie bevatten die inhoudelijk (juridisch) ondersteunend was aan de beslissing. De rest was ballast en kon er dus uit. Maar daarmee beperkte de rechter de lezersgroep tot juristen die bekend waren met de zaak. Want alleen juristen hebben een kapstok in hun hoofd waar ze de gelezen informatie aan kunnen hangen. En alleen mensen die de zaak kennen en toegang hebben tot het dossier, zijn in staat om de juiste vertaling te maken naar de concrete situatie. Wil je een transparante rechtspraak, dan moet elke uitspraak in principe leesbaar zijn voor burgers.

Het helpt al enorm dat de nieuwe uitspraken van de Afdeling beginnen met een beschrijving van de zaak en dat de opbouw zichtbaarder is gemaakt. Toch ontbreekt er ook in de nieuwe uitspraken soms informatie die niet-juristen op dat moment wel nodig hebben om ze goed te kunnen begrijpen. Weten niet-juristen bijvoorbeeld dat er in een (hoger) beroep alleen wordt gekeken naar de aangevoerde beroepsgronden en dat al het andere dus buiten beschouwing blijft? En mag je als algemeen bekend veronderstellen dat de Afdeling met een bepaalde uitspraak soms ook meer in het algemeen antwoord geeft op vragen over de juiste toepassing van een bepaalde rechtsregel? Ik denk het niet. Daarom denk ik ook dat de volgende zin, die juist als verhelderende structuurtekst is bedoeld, een niet-jurist weinig zegt:

“Met deze uitspraken wordt invulling gegeven aan de uit de wetsgeschiedenis blijkende wens van de wetgever dat de Afdeling richting geeft bij de uitleg van voormeld artikel 83a, uit oogpunt van rechtseenheid, rechtsontwikkeling en rechtsbescherming in algemene zin (Kamerstukken II 2014/15, 34 088, nr. 3, blz. 22).”¹²

Deze zin betekent alleen iets als je weet dat rechtsvorming en rechtseenheid belangrijke

¹¹ Met dank aan André Verburg, die mij op dit verschil wees. Als niet-jurist was mij dit niet opgevallen.

¹² ABRvS 13 april 2016, ECLI:NL:RVS:2016:890.

doelen zijn van de Afdeling bestuursrecht-spraak. Basiskennis voor de jurist, maar niet voor de burger. Wel is het cruciale informatie om de uitspraak te kunnen begrijpen. Daarom zou deze informatie ook in de uitspraak zelf moeten staan.

Dit betekent niet dat alle juridische termen uitgelegd moeten worden, want dan wordt elke uitspraak een soort minicollege ‘Inleiding in het recht’ en dat kan ook niet de bedoeling zijn. Maar er zijn juridische begrippen en spelregels die stelselmatig voor misverstanden zorgen. Denk bijvoorbeeld aan de juridische uitdrukking ‘rechtsgevolgen in stand laten’, die maakte dat Ewout Klok ten onrechte dacht dat hij de champagne kon ontkurken. Of het gegeven dat de rechter in (hoger) beroep in principe alleen antwoord geeft op de vragen die partijen voorleggen; in sommige uitspraken is het van groot belang dat de lezer dat weet. Een ander voorbeeld is het onderscheid tussen ‘het hof’ (gerechtshof) en ‘het Hof’ (Hof van Justitie van de Europese Unie), dat voor niet-juristen te subtiel is en tot onnodige verwarring leidt.

Formuleer de koppen vanuit het perspectief van de minder ingevoerde lezer

Verder is het winst dat er tussenkoppen zijn, hoewel die in de teksten op rechtspraak.nl nog niet altijd direct herkenbaar zijn.¹³ Ze zijn doorgaans namelijk niet onderstreept of schuingedrukt, maar zien er hetzelfde uit als de lopende tekst. Wel is het zo dat de koppen nu vaak al een aardig beeld geven van de tekst, ook voor niet-juristen.¹⁴ Toch hebben niet alle koppen voor hen betekenis. Sommige zijn voor hen ronduit raadselachtig, omdat ze geformuleerd zijn vanuit het juridische perspectief. Neem bijvoor-

beeld de volgende koppenstructuur uit een uitspraak nieuwe stijl¹⁵:

Procesverloop

Overwegingen

Aanleiding

Volgorde van behandeling

Standpunten van partijen

Zelfstandig oordeel in het unierecht

Zelfstandig oordeel in het Nederlandse stelsel

Prejudiciële vragen

Beoordeling van het hoger beroep

Conclusie

Beslissing

Een aantal van deze koppen is voor leken ronduit raadselachtig. Om te beginnen de kop ‘Overwegingen’, een voor juristen bekende standaardkop. Een niet-jurist kan hier niet veel mee: wat zijn dat, overwegingen? Zijn dat gedachten, overpeinzingen? Maar waarover dan? Verder bieden de subkoppen onder ‘Overwegingen’ de niet-juridische lezer weinig houvast. Ze zijn namelijk niet allemaal van dezelfde orde, hoewel ze dat wel lijken. Al snel is duidelijk dat de eerste drie subkoppen samen antwoord geven op de vraag waar deze zaak over gaat. Maar dan komen we bij de koppen ‘Zelfstandig oordeel in het unierecht’, ‘Zelfstandig oordeel in het Nederlandse stelsel’ en ‘Prejudiciële vragen’. Horen die bij elkaar of niet? De tekst geeft daarvoor geen aanwijzingen; de lezer valt als het ware koud vanuit de ‘Standpunten van partijen’ in het hoofdstuk ‘Zelfstandig oordeel in het unierecht’. Waarschijnlijk volgt daar een beschrijving van wat het unierecht en het Nederlandse recht zeggen over de specifieke casus. Maar wat betekent het ‘zelfstandig oordeel’? Voor leken is dit geheimtaal, net zoals het woord ‘prejudicieel’ waar waarschijnlijk geen enkele niet-jurist mee uit de voeten kan.

¹³ En datzelfde geldt voor de weergave van de uitspraken op raadvanstate.nl.

¹⁴ Zie bijvoorbeeld de koppenstructuur in ABRvS 23 maart 2016, ECLI:NL:RVS:2016:795.

¹⁵ ABRvS 13 april 2016, ECLI:NL:RVS:2016:891.

Beter is het om de koppen zo te formuleren dat deze ook burgers aanknopingspunten bieden. Zoals de kop ‘Hoe ziet het unierecht de rol van de bestuursrechter?’ Nog beter is het om de koppen die bij elkaar horen te clusteren en daar een overkoepelende kop boven te zetten, gevolgd door een kort inleidend tekstje. Daarin kan dan kort worden uitgelegd dat de Afdeling eerst heeft getoetst wat het unierecht zegt over de rol van de bestuursrechter, daarna hoe het Nederlandse stelsel zich hiertoe verhoudt en tot slot of het nodig is om extra uitleg te vragen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie.

Vereenvoudig het taalgebruik nog meer

De nieuwe uitspraken bevatten minder jargon en er klinkt geregeld een menselijke stem in door. Toch is het taalgebruik nog niet altijd toegankelijk genoeg. Dat ziet Van Ettehoven ook. Hij vertelt dat het idee in eerste instantie was om de stijl te laten afhangen van het kennisniveau van de beoogde lezer, wat op zich een nobele gedachte is. Maar er kleven natuurlijk nogal wat gevaren aan als je de ene keer de juridische kernoverwegingen in gewoon Nederlands opschrijft omdat de appellant een gewone burger is zonder rechtsbijstand, en de andere keer wel juridisch jargon gebruikt. Koren op de molen van ‘close readers’ natuurlijk, die naar verschillen gaan speuren. Daarom is er op dit moment voor gekozen om het ‘juridische lichaam’ van de uitspraak niet te vereenvoudigen.

Maar waarom zou je er hier niet voor kiezen om juist alles begrijpelijker op te schrijven? Dan sla je twee vliegen in één klap: er zijn geen verschillen meer en de uitspraken zijn allemaal voor iedereen leesbaar. Liever alles eenvoudig dan soms te ingewikkeld toch? Juristen werpen vaak tegen dat dat niet mogelijk is, omdat je nu eenmaal niet alles in jip-en-janneketaal kunt uitleggen. Oftewel, zoals Karel van het Reve het ooit ironisch verwoordde:

“Ja maar die tekst gaat ook over een verschrikkelijk ingewikkelde en onduidelijke zaak! Dus dat spreekt! Dus je begrijpt! Dus vandaar! Dus dat moet wel! Een ingewikkelde zaak kun je alleen ingewikkeld beschrijven.”¹⁶

Gelukkig is er nog een groot gebied tussen jip-en-janneketaal en ondoordringbare juridisch-technische tekst. Het is niet juist om te stellen dat er maar twee smaken zijn. Jammer genoeg wordt die opvatting wel steeds weer gevoed door voorbeelden van eenvoudige herschrijvingen die de lading van de oorspronkelijke juridische formulering niet zouden dekken. De moeilijke woorden zijn in die herschrijvingen simpelweg vervangen door begrijpelijke varianten en er is geen extra uitleg toegevoegd. Omdat die herschrijvingen de juridische nuance niet goed raken, wordt vervolgens geconcludeerd dat het blijkbaar niet mogelijk is om juridische formuleringen leesbaar te maken zonder betekenisverlies. Ook in de onderstaande passage zie je deze redenering terug:

“In een uitspraak voor iemand die zelf protesteert tegen een verkeersbesluit zou dan kunnen staan: ‘De rechtbank geeft eiser geen gelijk. Het besluit van het bestuursorgaan was goed.’ En in een uitspraak voor iemand die met een advocaat procedeert: ‘De rechtbank is van oordeel dat het besluit in redelijkheid tot stand is gekomen.’ Het maakt juridisch nogal uit of een besluit goed is, of dat de rechter een beslissing terughoudend toetst omdat het bestuurbeleidsvrijheid heeft. Op deze manier wordt door het gebruik van taal een verschil gecreëerd terwijl dat niet de bedoeling was.”¹⁷

¹⁶ K. van het Reve, *Uren met Henk Broekhuis*, Amsterdam: Athenaeum Boekhandel Canon en Amsterdam University Press 2006, p. 229. Vergelijk ook: J.V. Nolta, *Taal in toga*, Deventer 1997, p. 16.

¹⁷ M. van Eck, ‘Goed nieuws: uitspraken van rechters worden begrijpelijker’, *De Correspondent* 6 april 2016.

Waar is dit nou een voorbeeld van? Toch zeker niet van jip-en-janneketaal? Want de zogenaamd begrijpelijke versie is gewoon een slechte vertaling. Logisch dat er dan 'een verschil wordt gecreëerd', maar dat heeft niets met de taal te maken. In de nadere uitleg waarom de juridische zin blijkbaar niet leesbaar opgeschreven kan worden, geeft Van Eck precies de informatie die de niet-ingevoerde lezer wél nodig heeft om deze te begrijpen. Blijkbaar heeft het bestuur beleidsvrijheid en heeft de rechter om die reden terughoudend getoetst. Schrijf dát dan op en maak duidelijk wat beleidsvrijheid en terughoudend toetsen betekenen. Dan volgt een leek het heus ook wel. Als lezers meer context nodig hebben, geef die dan. En scheep ze niet af met zogenaamd eenvoudige zinnen die geen recht doen aan de werkelijkheid.

Stel dat je de vaste juridische frase 'De rechtbank is van oordeel dat verweerder in redelijkheid het besluit aldus heeft kunnen nemen' helder wilt opschrijven. Dan heb je misschien wel een hele alinea nodig:

"De rechtbank heeft beoordeeld of het college van burgemeester en wethouders dit besluit zo mocht nemen. Dat is in de ogen van de rechtbank inderdaad het geval en daarom is er geen reden om het besluit te vernietigen. Bij het nemen van het besluit had het college beleidsvrijheid: de vrijheid om binnen de wettelijke kaders voor deze situatie een eigen belangenafweging te maken. Vanwege deze beleidsvrijheid heeft de rechter het besluit terughoudend getoetst. Dat betekent dat is gekeken of het college kan laten zien dat er een goede belangenafweging is gemaakt. Of de rechtbank zelf ook tot die belangenafweging zou komen, is daarbij niet doorslaggevend; de rechter moet de vrijheid van het college respecteren en mag alleen ingrijpen als de keuze onredelijk is."

Soms zijn er nu eenmaal meer woorden nodig om complexe materie in eenvoudige taal uit te

leggen. Ook kost het veel tijd en moeite om teksten te schrijven waarin je de burger echt meeneemt in de juridische redenering. Om te beginnen omdat je de materie erg goed moet begrijpen om deze helder uit te kunnen leggen. Daarbij moet je ook nog kunnen aanvoelen wat de lezer wél en wat hij niet weet, één van de lastigste opgaven die er is. Iedereen heeft namelijk last van de vloek van de kennis: als je eenmaal iets weet, kun je je bijna niet meer voorstellen dat een ander die kennis niet heeft.¹⁸ Toegegeven, ik vond het ook zeker niet makkelijk om deze juridische frase te herschrijven. Samen met bestuursrechter André Verburg heb ik echt zitten puzzelen op de tekst.

Dan rijst de vraag natuurlijk: waarom zouden juristen al die extra inspanning leveren? De Afdeling laat in elk geval zien dat zij daarin een verantwoordelijkheid voelt. Daarnaast zou het helpen als er een wet komt over de begrijpelijkheid van juridische teksten. Een groot voordeel van zo'n wet is dat je niet meer het risico loopt dat er problemen ontstaan omdat juridische teksten en hun eenvoudige vertalingen naast elkaar bestaan. Alle teksten moeten dan tenslotte eenvoudig zijn. Dat is niet alleen prettig voor burgers, maar ook voor juristen zelf. In de Verenigde Staten bestaat zo'n wet sinds 2010. Deze wet schrijft voor dat alle Amerikaanse overheids teksten in eenvoudige taal geschreven moeten zijn.¹⁹ Voor de begrijpelijkheid van Amerikaanse juridische teksten heeft dat veel betekend. Het zou mooi zijn als Nederland dit voorbeeld volgt.

Tot slot

Het lijkt alweer een citaat uit lang vervlogen tijden, de verzuchting uit 2008 dat 'rechters uitspraken doen, en dat het niet aan hen is die dan vervolgens te duiden'. Destijds had de Afdeling

18 S. Pinker, *The Sense of Style*, New York: Penguin Books 2014, p. 57-76.

19 Plain Writing Act (Law, 2010) en Improving Regulation and Regulatory Review (Executive Order, 2011).

bestuursrechtspraak blijkbaar nog de elitaire opvatting dat het helemaal niet nodig is dat de buitenwereld iets begrijpt van de gedachtegang van de rechter. Het is goed nieuws dat de Afdeling die opvatting achter zich laat.

Dat nog niet alle uitspraken meteen glashelder zijn, kunnen we de Afdeling niet kwalijknemen. Het vergt doorzettingskracht, tijd en moeite om de traditie te doorbreken. Bovendien is er hulp van buiten nodig om de vloek van de kennis op te heffen. Maar het begin is wel degelijk gemaakt. De uitspraken van de Afdeling zijn voor de meeste mensen nog steeds lastige materie, maar met een beetje goede wil zijn ze ook voor een leek in grote lijnen te begrijpen.

Duidelijk is wel dat hier een belangrijke eerste stap is gezet naar toegankelijke juridische teksten. De Afdeling maakt het statement dat de tijden veranderd zijn en dat de juridische wereld de blik naar buiten moet richten. Wie weet resulteert deze eerste aanzet zelfs wel ooit in een wet die voorschrijft dat alle juridische teksten begrijpelijk moeten zijn. En dan kijken we terug op dit moment als een kleine stap voor een rechter, maar een reuzensprong voor de rechtspraak.

A black and white photograph of three people in an office. On the left, a man with dark hair and a beard smiles. In the center, a bald man with glasses and a suit smiles. On the right, a woman with blonde hair smiles. They are all looking towards the camera. In the background, there are bookshelves filled with books.

Vooruitgang is voor iedereen anders.

Delissen Martens advocaten ziet Het Nieuwe Werken als de toekomst.

Dat Het Nieuwe Werken ook werkt, zien we in Den Haag bij Delissen Martens. De ruim 29 advocaten maken met enthousiasme gebruik van alle nieuwe mogelijkheden die hun nieuwe werkplek hun biedt. De flexibele multimediale jurisprudentie van Sdu hoort daar helemaal bij.

Benieuwd wat de advocaten van Delissen Martens zelf over hun vooruitgang vertellen? Bekijk de film op vooruitgang.sdu.nl

Sdu

oprecht
de beste
keuze

Nieuw verschenen edities van Sdu Commentaar

In een nieuw jasje, met de vertrouwde kwaliteit

Sdu Commentaar is overzichtelijk ingedeeld, toegankelijk geschreven, en voorzien van verwijzingen naar achterliggende informatie. Probeer Sdu Commentaar eens uit naast uw gebruikelijke bronnen. U ervaart zelf de voordelen. Het gemak. Een nieuwe kijk op de zaak. Bereid u voor, verdiep u zelf en loop voorop met Sdu Commentaar.

Kijk voor alle titels op sdu.nl/commentaar

Sdu

oprecht
de beste
keuze

Teksten Flora- en faunawet c.a.

Editie 2016

Auteur: Luuk Boerema
ISBN: 9789012396875
Prijs: € 51,89 excl. btw

Teksten Flora en faunawet bevat de nationale regelgeving ter bescherming van dier- en plantensoorten zoals deze gold op 19 oktober 2015. Om de uitgave actueel te houden wordt deze jaarlijks geactualiseerd. De Flora- en faunawet is een kader voor de wettelijke bescherming van planten en dieren. Deze bescherming wordt bereikt door het opnemen van een aantal verbods- en gebodsbepalingen. Tevens bevat de wet de mogelijkheid tot het verlenen van ontheffing of vrijstelling van deze verbods- en gebodsbepalingen.

De opzet van dit boekje volgt grotendeels de opzet van het wettelijk stelsel. De wet staat voorop, daarna volgen uitvoeringsbesluiten en ministeriële regelingen die de wettekst aanvullen, met:

- de (overige) beschermde dieren en planten;
- nadere regels voor de jacht;
- nadere regels voor beheer en schadebestrijding van dieren;
- regels voor prepareren;
- overige vrijstellingen;
- handhaving;
- een cum annexis bestaande uit kernbepalingen van relevante wetgeving voor het landelijk gebied.

Kijk voor meer informatie op www.sdu.nl

Sdu

oprecht
de beste
keuze